

TORI VALLA KRUUSAKARJÄÄRIDE LINNUSTIKUST

Paul S ü g a v

Vändra katesovhoos, Tori sijk., Pärnu maakond, EE-3481

Vaatluse all on alates 1973. aastast olnud kolm suuremat endistest kruusakarjääridest loodud tehiseveekogu: Tori raudteejaama, Selja ja Muti veekogud. Nende järvekeste ja saarekeste haudelinnustik on aastati muutuv ning pakub alati suurt huvi.

Viimastel aastatel on vähenenud mitmete liikide arvukus (näit. põldlõoke ja lauk). 1992. aastal puudusid pesitsejatena kaldapääsuke, kadakatäks, kiivitaja, kuldnokk ja sarvikpütt (tabel 1). Hallvares ehitas pesa saarekesel kasvavale kasele (vaatles Aivi Kangur), harakas aga tegi pesa pajupõõsasse 1,2 m kõrgusele veepinnast. Hallpõsk-pütil oli 3 poega, sarvikpütil 4 ja tuttpütil 5 poega. Juba 1978. aastast üritab pesitsemist kümnokk-luik ja 1992. aastal haudus luigepaar välja 3 poega. 1. juuli udusel suveõöl jäid linnud aga kadunuks.

Juba enne jaanipäeva kogunesid kuldnokad Tori raudteejaama tiigi põõsastikku ja roostikku ööbima. 1. ja 2. juulil oli neid üle 3200 isendi. Viimati ööbisid nad seal veel 14. ja 15. juulil, kuid siis juba vähearvukalt. Kalda- ja suitsupääsukeste salkadesse kogunemine ja arvukam ööbima jäämine Tori raudteejaama piirkonda algas 17. juulil. Esimesel vaatluspäeval võis loendada vähemalt 1560 isendit.

Toitekülalisena on vaatiusalal kohatud hallhaigrut ja must-toonekurge. Tormiste ilmadega esineb arvukalt naeru- ja hõbekajakaid. 12. mail leiti surnult mudatilder. Kevadisel ja sügisel rändeperioodil on arvukad laugud, sinikaelad, punapea- ja tuttvardid. Pardid on kohal kuni täieliku jääkatte tekkimiseni.

Birds of the gravel quarries in the Tori district

The data analysed in the paper dates back to 1973-1992. Bird communities of three former gravel quarries developed into artificial water bodies are discussed. In total, 26 species of breeding birds have been registered.

Tabel 1. Tehisveekogude ja nende saarekeste haudelinnustik.
Table 1. Breeding birds of artificial water bodies and their islets.

Linnuliik Species	Veekogu asukoht ja vaatlusaasta Year and place of observations														
	Tori raudteejaam					Selja					Muti				
	73	78	82	83	92	73	78	82	83	92	73	78	82	83	92
PODGRI					1					1					
PODAUR					1										
PODCRI				1	1										
CICCIC			1	1	1										
CYGOLO		1			1										
ANAPLA		4	1	2	6	1		1	1	3	2	1	1	1	1
ANAQUE			1												
AYTFER		1	1	1	1					1			1		
AYTFUL		2	2	1	1					1		1			
GALCHL	1														
FULATR	1	16	6	7	5	2	3		1	2	1	8	2	2	1
CHADUB	1	1	1	1			1			1					
VANVAN	5	3	2	1			1								
TRITOT		1	1	1								1			
LARRID				27											
STEHIR			4	7					1	2					
RIPRIP	23	6	3									5	6		
ALAARV	1	2	1			1		1		1	1				1
MOTFLA	2	1		1		1	1	1	1	1	1				1
LANCOL	1												1	1	1
STUVUL	5	2	1												
PICPIC					1										
CORNIX					1										
ACRSCH	3	1	1		2							1	1		
SAXRUB		1	1			1						1			
EMBSCH		2	1	1	2										
Kokku / Total	42	45	28	52	24	5	7	3	5	12	6	19	12	4	4